

To bylo v době, kdy Petr Skála spouštěl se ještě velmi často po zlatých a stříbrných proudech, k nimž náhoda zavedla jeho mládí, do kalužin a hlubinek velkoměstského života, v nichž plynové a acetylenové světlo lamp a lustrů odráží ze tak vášnivě a jest nebezpečné jako bludičky. Rval zuřivě nahnílá jablka ze stromů poznání a přecpával se jimi, jako by byl imunní proti žaludečním a — — jiným katarům. Tato víra ho sice nespasila — ale to nepatří do této kapitoly.

V době, o níž se jedná, byl zdráv a trápila ho opravdu jen jediná věc: že totiž ztratil kamaráda, nejvěrnějšího společníka všech svých výzkumných cest a výprav, Josefa Vlastimila Kofránka.

Kofránek byl tuším o něco starší než Petr Skála. Jejich osudy sdružily se v rebelantských letech studentských, semkly se ještě pevněji v době velikého politického procesu, z něhož oba vyvázli s relativně mírnou dávkou čtrnácti měsíců a jednoho měsíčního postu, a stali se téměř nerozlučnými v napotomní kampani hlubokého studia životních stínů a nočních světél.

Kofránek počal však brzo nabývat tvářnosti starého mládence, jeho břicho se zvolna nadouvalo a každého rána s kelímkem v ruce byl nucen čísti: „Já, Anna Czilagová...“ To bezpochyby ho znepokojovalo víc, než Petr Skála mohl pozorovati. Uvažoval asi o tom, jak by svou „existenci ztracenou“ vyměnil za „pevné postavení“, a brzo rozťal svůj gordický uzlíček s největší strážlivostí. Jednoho dne v kavárně, červenaje se až po uši, přísahal Skálovi, že přečetl celého Marxe...

Krátce: Kofránek přidal se k jediné straně, která má budoucnost, a po krátkém úřadování na zkoušku stal se správcem nemocenské pokladny a vůdcem místní armády v malém roztomilém městečku nad stokem dvou řek.

Nerozluční přátelé se rozešli. Ale Skála teď z jakési setr-

vačnosti navštěvoval bývalého svého druha po nějaký čas. To dělo se obyčejně, když po celoročním namáhavém studiu života pociťoval potřebu osvěžení: malé jízdy prvním ranním vlakem, nezkaženého vzduchu a dobrého vína.

Tak se tedy stalo, že jednou dokonce tři dni to vydržel v městečku: díval se oknem hotelové restaurace na maloměstské dívky a paničky, naslouchaje klípkům přítelovým jako melodram tiché hudbě, popíjel v zámku granátový mok nebo kochal se vyhlídkou do požehnaného kraje z pavlánu opuštěné vily, kterou tu byl nucen zanechat jakýsi proslulý defraudant. Ale všeho mnoho škodí; i dlouhé osvěžování jest nakonec nudné. A tak když třetího dne ubírali se k obědu do hotelu, prohlásil, že odpoledne odjede. 5 10

Vešli do restaurace ve stavu pro malé městečko zajisté zcela normálním, to jest trochu skleslí na duchu. Sotva však usedli, rozšířily se jejich tváře jako na povel pohnutím nikoli neradostným. Naproti, pod velikým kalným zrcadlem, možno-li věřit zraku! Seděla tu nevšední společnost a přátelé rozeznávali již dva líbezné květy z velkoměstských záhonů, jež nejlépe kvetou a voní v noci, dva květy, jim oběma nikoli zcela neznámé. 15 20

Do městečka přijel šantán!

Zavolali číšníka. Představení bude večer naproti v druhém hotelu.

Porada byla velmi krátká. Skála zůstane a Kofránek půjde uvítat jménem jich dvou společnost, vlastně jen obě dámy, a pozve krásnou Mariettu a ještě krásnější Micku na odpolední výlet. Kofránek zapomenul příliš náhle, co se srovnává a co nesrovnává s jeho důstojností a zodpovědností reprezentanta. Šel, a počínání jeho korunováno bylo zdarem. 25 30

Odpoledne dali zapřáhnouti dva koně do staré bryčky a jeli do boží přírody, to jest do blízké výletní restaurace. Chovali se jako dobře vychovaní měšťáci, pili špatné a drahé rakouské víno, protože pít dobré a laciné domácí se neslušelo. A k večeru vraceli se trochu rozjaření a neposední v kočáru. Tu pocítil Kofránek první osten výčitky. Z městečka rozcházeli se právě do okolních obcí příslušníci 35

protivné strany z politické schůze. Lidé pozdravovali, lidé se obraceli, lidé zůstávali stát; Kofránkovi bylo velmi horko...

5 A večer tedy bylo představení. Formanka hotelu byla natřískána; malé pódium obklopeno bylo nesčetnými hlavami a těly: bůhvíco všichni ti měšťané a sedláci namluvili svým manželkám! Ve vedleším kasinu seděl pan okresní hejtman s několika pány a dámami místní honorace. Tu obsazen byl jen jeden stůl.

10 Starý komik zpíval vlastenecké kuplety, jeho starší o něco žena, velmi ošklivá, zpívala písničky ještě vlastenečtější; to naladilo každého k pravé radosti. Ale atrakcí byla ovšem hřmotná a trochu necivilizovaná ještě Marietta, a *clou* představení beze sporu představovala Micka, malá
15 a kypící jako žluťoučké těsto na buchty; přitom však vábná a frivolní jako nejhroznější maloměstský hřích.

Pravá tlačenice byla však u jediného vchodu do místnosti. Nikoli proto snad, že se tudy nosilo pivo, nýbrž z toho důvodu, že dekoletované dámy přicházely tudy ze svých pokojů na pódium, razíce si cestu nesčetnými vztaženými
20 rameny, jejichž ruce se chvěly se žádostí hladit, stiskat, štípat atd.

Atmosféra žhnula, tváře hořely, vtipy se vzpínaly jako hřebci a býci. Dusná vášeň spojovala hlavy v jediný lechtaně rozřehtaný chumel.
25

Kofránek rovněž hořel. Rozohňoval se dlouho nespatřenými půvaby, rozohňoval se vzpomínkami a — páliho i svědomí, neboť Skála dělal velmi nešetrné poznámky o publiku, jehož netajený dobrý rozmar chutnal s velkou
30 radostí, třebaže ho postihl tu a tam trochou ironie...

Konečně bylo po všem. Piano umlklo, starý komik se svou ženou a s Mariettou, již převlečenou, usadili se ve formance mezi lačnými hlavami. Marietta však dlouho neseseděla: brzo potácěla se mezi vztaženými rameny přijímajíc a roz-
35 dávajíc doteky a — sliby.

Micka se svou matkou či gerdedámou přišla rovněž, ale jako velkoměstská dáma neuznala formanku za hodnu své delší přítomnosti a rovnou zamířila do kasina. Honorace

se možná pokřížovala; nebylo dobře vidět do jejího kouta. Tu však také Skála vstal a ke všeobecnému rozhořčení odešel za Mickou a poručil večeři. Kofránek, jenž si toho nesměl dovolit, díval se za ním sklíčeně. Ztratil všechnu odvahu ve středu známých a smutně hleděl vstříc svému osudu, jenž mu velel všechnu rozohněnost zanést za chvíli do studeného mládeneckého lože. Zdálo se mu, že Skála hrozně ho kompromitoval, zmlkl a vztekle sledoval měšťany i sedláky, kteří jeden po druhém ztráceli se — prý domů spát.

5

10

Marietta byla již zatím také odešla. —

Také honorace zmizela, zmizel Kofránek; Skála platil. Pak, když jeho dámy rovněž odešly, vrátil se se sklenicí horkého čaje na okamžik do formanky. Zbylí a rozjaření občané přivítali ho vyčítavými pohledy.

15

„Co z toho máte,“ pravil jeden, povážlivě rozkývaný, „nemohl jste nám ji sem přivést? Teď vám pláchla.“

Nevěděli ovšem, že Skála přestěhoval se z protějšího hotelu a že má pokoj právě vedle pokojů společnosti. —

Po chvíli, když se byl rozloučil, stoupal pomalu po temných schodech do prvního poschodí. Měšťané a sedláci tápali jeden po druhém vedle něho opácným směrem.

20

Marietta patrně ještě nespala.

Skála došel svého cíle na druhé straně chodby. Micka nespala rovněž.

25

Bylo již skoro poledne, když Skála druhého dne přišel ke Kofránkovi do kanceláře.

Kofránek se zlobil. Neměl se vůbec dát k ničemu svést. Ten odpolední výlet byla pitomost. A co Skála večer tropil, přesahovalo všechnu míru. Na nejbližší schůzi mu to vyčtou.

30

Najednou Kofránek ztichl. Jeho tvář stala se dočista melancholickou. Okamžik hleděl zpytavě na Skálu, jenž zářil; pak se tázal skoro šeptem:

„A jaké to bylo?“

„Nádherné.“

35

„Opravdu?“

Kofránek vyhlížel ještě melancholičtěji.

Po obědě, cestou k nádraží, nemohl Skála ani zodpovídat všechny jeho všetečné otázky.

5 Tímže vlakem odjížděl z městečka i šantán. K druhému představení již nedošlo. Snad manželky něco zaslechly.